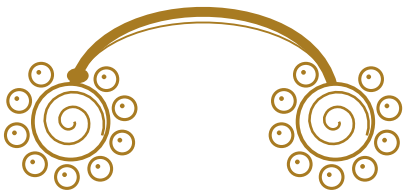
WARIES MISDAADREEKS · Nº 182

Vals Goud in Schagen

De zaak van de nagemaakte oorijzers

LOGBOEK VAN EEN PRIVÉDETECTIVE

Bureau Commandeur Onderzoek, 't Zand
24 juli tot en met 6 augustus 2026

Uitgeverij Waries

Hoe dit boek werkt

Dit is geen roman. U leest het werklogboek van Tine Commandeur, privédetective in 't Zand, zoals zij het bijhield tijdens één zaak: dag voor dag, met tijden, gesprekken, rijkilometers en de stukken die zij verzamelde. Die stukken staan erin als genummerde bijlagen: een kassabon, een taxatierapport, een agenda, een werkbon, een vogellogboek, een schoonmaakrooster en meer.

Tine schrijft op wat ze ziet en hoort, niet wat ze ervan denkt. Mensen vertellen haar de waarheid, een halve waarheid of iets heel anders. Het is aan u om uit te zoeken wie wat verzwijgt.

Het logboek stopt op het moment dat Tine weet hoe het zit. Daarna bent u aan zet:

1. Lees het logboek en de bijlagen.
2. Beantwoord de vragen op p. 64; daar vindt u ook werkbladen en een antwoordformulier.
3. Loopt u vast, dan staan er achterin hints in drie niveaus. Ze staan op hun kop, zodat u niet per ongeluk te veel leest.
4. Pas als uw antwoorden op papier staan, opent u de verzegelde oplossing.

Speelduur: twee tot vier uur. U kunt het boek alleen spelen of samen: lees dan om beurten een dag voor en leg de bijlagen naast elkaar.

Nodig: een pen, en zin om te tellen en te rekenen. Een vergrootglas mag, maar is niet nodig: alles wat ertoe doet, is in het boek goed te zien.

> *Een oorijzer is een sieraad uit de klederdracht: een beugel van goud of zilver die om het achterhoofd onder de muts wordt gedragen, met aan weerszijden een sierstuk ter hoogte van de slapen. In West-Friesland heten die sierstukken krullen. Een goed oorijzer was vaak het kostbaarste wat een boerenfamilie bezat.*

Inhoud

Dag 1 · vrijdag 24 juli *De cliënt en de taxateur* 8

Dag 2 · zaterdag 25 juli *Een tweede oorijzer in Hoorn* 16

Dag 3 · maandag 27 juli *De antiquair* 20

Dag 4 · dinsdag 28 juli *Bij Harm Dekker* 25

Dag 5 · woensdag 29 juli *De goudsmid en de fotografe* 29

Dag 6 · donderdag 30 juli *Folkloremarkt bij het Slot* 35

Dag 7 · vrijdag 31 juli *Callantsoog* 40

Dag 8 · zaterdag 1 augustus *Wat Ruben verzweeg* 46

Dag 9 · maandag 3 augustus *Het zwarte boekje* 50

Dag 10 · dinsdag 4 augustus *Papier* 54

Dag 11 · woensdag 5 augustus *Stand van zaken* 59

Dag 12 · donderdag 6 augustus *Laatste markt* 61

Aan de lezer *vragen, werkbladen, antwoordformulier* 64

Hints *drie niveaus, op hun kop* 75

Verzegelde oplossing 78

Nawoord 86

De bijlagen zijn doorgenummerd van 1 tot en met 27 en staan bij de dag waarop Tine ze kreeg of maakte. Voorin vindt u een lijst van de personen, een kaartje van de streek en een register van alle bijlagen.

Wie is wie

Uit de kaartenbak van Bureau Commandeur, in de volgorde waarin de namen in het logboek opduiken.

Tine Commandeur (58)
privédetective in 't Zand, vroeger taxateur bij een veilinghuis. Zij schrijft dit logboek.

Annemiek Wiering (66)
Warmenhuizen. Loopt in Westfriese dracht op de folkloredagen. Opdrachtgever.

Lies Mooij (61)
register-taxateur sieraden en edelmetaal, Alkmaar. Oud-collega van Tine.

Gert-Jan Smit (72)
Hoorn. Gepensioneerd belastingadviseur, verzamelaar van kleine zilveren en gouden dingen.

Kees Ruitenberg (61)
antiquair in Alkmaar, met een kraam op de folkloremarkt in Schagen.

Harm Dekker (81)
Schagen. Erelid van De Krul, verzamelaar van Westfriese dracht. Herstelt van een heupoperatie.

Ruben Dekker (27)
kleinzoon van Harm. Werkt in een strandpaviljoen in Callantsoog.

Sanne Dekker
zus van Ruben, woont in Den Helder.

Sjoerd Kater (46)
goudsmid in Schagen. Repareert, maakt replica's voor dansgroepen en geeft les.

Femke Laan (34)
kostuumontwerper en fotograaf, Schagen. Werkt voor een dansgroep.

Marjolein Pronk (52)
Schagen. Secretaris van verzamelkring De Krul; maakt het jaarboek.

Theo van der Wal
Petten. Oud-voorzitter van De Krul.

Ellen Schouten (45)
eigenaar van Duinverhuur in Callantsoog.

Bram Wijnker (74)
woont in De Helmhoek 9, Callantsoog. Telt lepelaars.

De streek

Tine Commandeur werkt vanuit 't Zand, tussen Schagen en de kust. Het onderzoek speelt zich af in Schagen, met de Markt, de Grote Kerk en de ronde torens van het Slot; in Callantsoog, met zijn duinen en het natuurgebied het Zwanenwater; en in Alkmaar en Hoorn, waar een taxateur, een antiquair en een verzamelaar wonen. Rijtijden in de zomer: Schagen - Callantsoog ongeveer een kwartier, Schagen - Alkmaar een halfuur.

Verzamelkring De Krul is een (verzonnen) kring van ongeveer dertig verzamelaars en liefhebbers van Westfriese dracht en sieraden, met een forum, een jaarboek en vier bijeenkomsten per jaar in een zaaltje in Schagen.

Register van bijlagen

Alle stukken die Tine verzamelde of maakte, in de volgorde waarin ze in het logboek staan.

1 kassabon van Annemiek Wiering, donderdag 16 juli 10

2 opdrachtbevestiging 11

3 onderzoeksrapport van taxateur Lies Mooij, 22 juli 12

4 ledenforum van verzamelkring De Krul, schermafdruk 24 juli 15

5 kwitantie van Gert-Jan Smit, donderdag 23 juli 17

6 papier uit het etui van Gert-Jan Smit 18

7 Jaarboek De Krul 2019, blz. 14 en uit het colofon 23

8 schets in het notitieboek van Tine Commandeur, dinsdag 28 juli 26

9 agenda van Harm Dekker, mei en juni 2026 (overgeschreven) 27

10 folder van Kater Goud & Zilver 31

11 contactvel van Femke Laan, woensdag 3 juni 33

12 schets van de markt rond het Slot, donderdag 30 juli 35

13 ledenlijst van De Krul, meegegeven door de secretaris 37

14 knipsel uit huis-aan-huisblad Duin & Polder Nieuws, woensdag 29 juli 39

15 bezettingsoverzicht De Helmhoek, Duinverhuur 41

16 De Helmhoek, schets van Tine Commandeur 43

17 waarnemingen van Bram Wijnker, 25-29 mei 44

18 berichten van Ruben Dekker aan zijn zus Sanne (overgeschreven) 47

19 wijzigingsformulier van de verzekering, 23 mei 49

20 zwart notitieboekje van Kees Ruitenberg 51

21 aanvulling op het rapport van Lies Mooij, maandag 3 augustus 52

22 werkbon van Kater Goud & Zilver (doorslag) 55

23 presentielijst cursus edelsmeden, dinsdag 26 mei 56

24 schoonmaakrooster Duinverhuur, week 22 57

25 dagafsluiting en prikklok Het Zeekraaltje, dinsdagen in mei 58

26 welkomstmap De Helmhoek 7, nieuwe afdruk 59

27 stand van zaken, notitie van Tine Commandeur 60

LOGBOEK · DAG 1

Vrijdag 24 juli 2026

Bewolkt, 21 graden, matige westenwind. Op kantoor in 't Zand, later Alkmaar.

08.40 Koffie gezet, de verwarming uit, het raam open. Om negen uur komt een nieuwe cliënt die gisteravond belde. Ze zei aan de telefoon alleen: “Het gaat om goud, en ik denk dat ik ben opgelicht.” Ze klonk niet hysterisch. Ze klonk boos, en dat is meestal beter.

Voor wie dit logboek later leest, mijn collega’s, een rechter of ikzelf over tien jaar: ik ben Tine Commandeur, ik heb zesentwintig jaar als taxateur gewerkt bij een veilinghuis in Amsterdam, afdeling zilver en sieraden, en ik ben sinds vijf jaar voor mezelf begonnen in een kantoortje boven de oude bakkerij in 't Zand. Ik doe herkomstonderzoek, verzekeringszaken en af en toe iets wat mensen liever niet aan de politie vertellen. Ik schrijf alles op, met tijden erbij. Dat heb ik op de veiling geleerd: wat niet in het register staat, is niet gebeurd.

09.02 Annemiek Wiering, 66, uit Warmenhuizen. Grijs kort haar, stevige handdruk, een tas van gebreide wol over de schouder. In de tas een etui van bordeauxrood fluweel, het soort waar je vroeger een broche in kocht. Ze zet het pas op tafel als de koffie er staat.

Wat ze vertelt, zo letterlijk als ik het kan opschrijven:

ANNEMIEK “Ik loop al acht jaar in dracht op de folkloredagen. Mijn moeder had een gouden oorijzer, en dat is na haar dood bij de verdeling naar mijn broer in Canada gegaan. Daar heb ik nooit vrede mee gehad. Dus toen ik vorige week donderdag op de markt bij het Slot een oorijzer zag liggen, Westfries, met de krullen zoals mijn moeder ze had, ben ik gaan staan kijken. En toen ben ik blijven staan.”

ANNEMIEK “Het lag bij de kraam van Ruitenberg, de antiquair uit Alkmaar. Die staat er elk jaar, naast de poffertjes. Hij

BIJLAGE 2 · OPDRACHTBEVESTIGING

Bureau Commandeur Onderzoek

Particulier onderzoek · taxatievragen · herkomstonderzoek · 't Zand (N-H)

OPDRACHTBEVESTIGING nr. 2026-031
Opdrachtgever: mevr. A. Wiering, Warmenhuizen
Datum: vrijdag 24 juli 2026

Opdracht: vaststellen waar het op 16 juli 2026 gekochte oorijzer vandaan komt, door wie het is vervaardigd, en of er meer van zijn. Bevindingen schriftelijk, met bewijsstukken, zodat opdrachtgever aangifte kan doen en haar geld kan terugvragen.

Tarief: 65 euro per uur excl. btw, kilometers 0,23 euro. Voorschot 800 euro ontvangen. Grote uitgaven (aankoop van stukken) alleen na toestemming.

Afspraak: onderzoeker doet geen aangifte namens opdrachtgever en treedt niet op als politie. Wie niet wil praten, hoeft niet te praten.

T. Commandeur A. Wiering

10.15 Annemiek laat het oorijzer bij mij achter, in de kluis. Ze geeft me het nummer van Gert-Jan Smit en het rapport van de taxateur, en de naam van de secretaris van De Krul, “mevrouw Pronk, die weet alles van iedereen, in de goede zin”. Ze vertelt nog dat Ruitenberg haar het etui meegaf “met wat oud papier erin tegen het rammelen”; dat papier heeft ze thuis bij het oud papier gegooid. Jammer.

11.30 Naar Alkmaar. Lies Mooij heeft een werkplaats boven een fietsenwinkel. We kennen elkaar van vroeger, ze taxeerde voor hetzelfde veilinghuis als ik. Ze heeft het rapport voor me uitgeprint en loopt het met me door.

BIJLAGE 3 · ONDERZOEKSRAPPORT VAN TAXATEUR LIES MOOIJ, 22 JULI

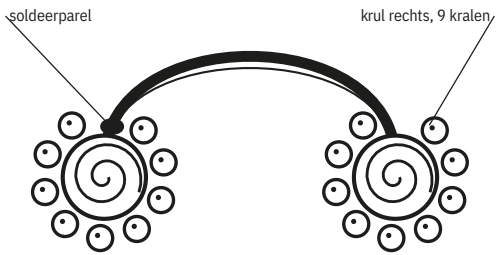
EDELMETAALTAXATIES MOOIJ · ALKMAAR

L. Mooij, register-taxateur sieraden en edelmetaal

Onderzoeksrapport 2026-0722-A · woensdag 22 juli 2026, 10.00 uur
Aangeboden door: mevr. A. Wiering
Voorwerp: oorijzer, geel metaal, Westfries type, in etui van bordeauxrood fluweel

Gewicht	21,4 gram
Gehalte	ca. 333/1000 (8 karaat). Getoetst op de steen en met röntgenfluorescentie aan de binnenzijde van de beugel. Rest: zilver en koper.
Vervaardiging	Gegoten, niet gesmeed of gedreven. Fijne gietporiën onder beide krullen en aan de binnenkant van de beugel. Een oud oorijzer van dit type is uit plaat en draad opgebouwd.
Tekens	Drie kleine tekens aan de binnenzijde, waaronder een meesterteken **IB** in een ovaal. De tekens zijn niet ingeslagen maar meegegoten: de randjes zijn zacht en de bodem is korrelig.
Krullen	Twee spiraalkrullen, aan elke krul negen kralen, alle rond en compleet, in een hoefijzer om de krul.
Bijzonderheid	Op de overgang van beugel naar linkerkrul een soldeerparel van ca. 4 mm, glad gepolijst. Op de kopie is dit geen echte soldeerplek maar een afgietsel daarvan: het model was op die plek gerepareerd en nagepolijst toen de mal werd gemaakt.
Oordeel	Kopie, gegoten naar een echt oorijzer. Niet ouder dan enkele maanden. Marktwaarde als sieraad: materiaalwaarde, ca. 700 euro.

Schets (vooraanzicht, verkleind): *L. Mooij*

BIJLAGE 4 · LEDENFORUM VAN VERZAMELKRING DE KRUL, SCHERMAFDRUK 24 JULI

Ledenforum De Krul · Algemeen › “Oorijzers op de markt in Schagen: pas op”

GJ.Smit do 23 juli, 21.14
Beste leden. Vanmiddag heb ik op de Westfriese Folklore een gouden oorijzer gekocht bij de kraam van een antiquair. Nu hoor ik van een ander lid dat een identiek stuk bij een taxateur door de mand is gevallen. Ik laat het mijne maandag onderzoeken. Heeft iemand anders ook zo’n oorijzer gekocht, met een IB-teken binnenin? Graag een berichtje.

Krulletje do 23 juli, 21.40
Ja. Ik. En de verkoper ontkent. Meer zeg ik hier niet.

M. Pronk (secretaris) do 23 juli, 22.05
Wat vervelend, en wat goed dat jullie het melden. Leden, laat uw stukken voorlopig niet zomaar aan vreemden zien of fotograferen, ook niet op de markt. Ik neem dit mee naar het bestuur. Wie vragen heeft: bel me gerust.

DansgroepFemke vr 24 juli, 08.12
Even voor de duidelijkheid: de replica’s die onze dansgroep draagt zijn van verguld zilver en gemerkt. Die worden nooit als echt verkocht. Laten we geen heksenjacht beginnen op mensen die netjes werken.

Theo_vd_W vr 24 juli, 09.30
IB? Dan denk ik meteen aan het ijzer van Harm. Dat stond toch in het jaarboek van een paar jaar terug? Prachtig ding. Maar Harm verkoopt toch niks?

M. Pronk (secretaris) vr 24 juli, 09.51
Theo, laten we geen namen noemen op het forum. Harm heeft al genoeg aan zijn hoofd met zijn heup. Ik sluit deze draad voor nieuwe berichten; wie iets weet, mail het secretariaat.

Deze draad is gesloten door een beheerder.

Uren: 6,5 · km: 74 ('t Zand - Alkmaar v.v. en lokaal) · parkeren Alkmaar 4,20 · lunch eigen rekening